

EDMON ROCH, CINEASTA VOÇACIONAL

EL GUIONISTA, PRODUCTOR I DIRECTOR GIRONÍ EDMON ROCH VIURÀ UN 2010 INTENS, DESPRÉS DE L'ÈXIT DE *GARBO*

Ikiru Films és la productora cinematogràfica amb seu a Barcelona fundada per Edmon Roch, que el desembre passat va estrenar el documental *Garbo, l'espia*, el qual ha tingut la millor acollida d'un documental a l'Estat des de *La pelota vasca* (2003), de Julio Medem. Roch, estudiós del cinema, amb una concepció poc convencional de la seva feina, marcada per la responsabilitat i el compromís amb la seva obra, també és productor executiu dels films *Bruc*, una pel·lícula d'aventures que es basa en la llegenda del timbaler del Bruc, i *Lope*, basat en la vida del poeta i dramaturg castellà Félix Lope de Vega. Totes dues pel·lícules s'estrenaran el darrer quadrimestre d'aquest any.

DANI CHICANO > TEXT

El recentment superat 2009 i el tot just encetat 2010 poden ser els dos anys més importants en la trajectòria professional d'Edmon Roch (Girona, 1968), guionista, director i productor, cineasta en definitiva, que el passat mes de desembre va estrenar el que ell anomena «una comèdia d'espies», *Garbo, l'espia. L'home que va salvar el món*, el primer treball en què ell mateix desenvolupa simultàniament els tres rols als quals abans hem fet referència. *Garbo*, film en el qual ha invertit cinc anys de feina, ha guanyat el Giraldillo de Oro en el Festival Internacional de Cinema de Sevilla, i ha estat finalista del Festival Internacional de Cinema Documental d'Amsterdam, el més prestigiós del gènere en tot el

ARXIU E. ROCH



>> *Edmon Roch, amb la seva primera càmera de fotos, als 5 anys.*

Garbo, l'espia. L'home que va salvar el món ha guanyat el premi Goya al millor documental i els Gaudí al millor guió i millor documental

món. Al tancament d'aquesta edició, *Garbo, l'espia* ha guanyat el Goya de l'Acadèmia del Cinema Espanyol en la categoria de millor documental i el premi Gaudí al millor documental i al millor guió.

El darrer quadrimestre d'aquest any, Roch, cofundador de la productora barcelonina Ikiru Films, activa des de l'any 2004, veurà com s'estrenen *Lope* (setembre) i *Bruc* (octubre). Ikiru és la principal impulsora dels dos films, que han estat coproduïts, entre altres, per TVC –en el primer cas–, Antena 3 i la brasilera Conspiração –en el segon– i El Toro Pictures, dirigida pel seu amic Jordi Gasull –en tots dos casos–. *Lope* es pot considerar una superproducció a l'Estat espanyol i la distribuïran la Fox a Espanya i la Warner a l'Amèrica Llatina.

La vida vista a través del cinema

Edmon Roch és una *rara avis* en el món del cinema. No és gaire habitual que es concentrin en una mateixa persona els rols de creador i de gestor, i encara menys exercir-los tots dos de manera competent. Els personatges que viuen aquesta dualitat en el món del cinema acostumen a ser grans caràcters. Edmon Roch és un creador compromès amb l'art que l'apassiona: el cinema.

El petit de dos germans –el gran és en Gonçal, enginyer de telecomunicacions–, fill i nét de pediatres, Roch recorda que des que va començar a anar amb regularitat al cinema, als 10 anys aproximadament, el mitjà el va seduir: «Es va despertar en mi una veritable passió per tot allò que veia en la pantalla», diu. A l'escola era delegat de classe i acostumava a fer-se càrrec del panell d'anuncis, on penjava setmanalment la cartellera i, a més, es permetia fer recomanacions als seus companys. «Suposo que aleshores resultava una mica estrambòtic, perquè recomanava als meus companys *Dersu Uzala* (1975), d'Akira Kurosawa, i altres films que a mi m'agradaven», explica. Als 14 anys, a punt de fer-ne 15, va començar a col·laborar a *El Dominical del Diari de Girona* escrivint sobre cinema. Simplement es tractava d'escriure al diari allò que ja escrivia a classe.

A l'escola, com a diversió, organitzava concursos sobre cinema amb els amics, en què els premis eren targetes o fotos de pel·lícules. Guillem Terribas explica que en un dels actes relacionats amb les travesses dels Oscar que organitzaven fa força temps els desapareguts Cinemes Catalunya, el jove Edmon, amb 15 anys, ja els va enlluernar, a ell i als presents, pels seus coneixements enciclopèdics sobre cinema. De fet, des de la primera vegada que va posar els peus en una sala de cinema, la perspectiva vital d'Edmon Roch passa pel tamís del prisma cinematogràfic. Les seves «dues millors produccions» diu que són les seves bessones, Sara i Olímpia –no pot evitar fer una menció reverencial a la seva dona, l'Anna, peça clau per a l'exercici de la seva professió–; la manera d'afrontar

>> Edmon Roch, al costat d'una càmera, durant el rodatge del film Bruc.

Quim Vives



ARXIU E. ROCH



la carrera d'història de l'art a la Universitat de Barcelona, en què es va especialitzar en història del cinema, també reflecteix aquesta passió, ja que mentre la resta de companys de promoció parlaven de les piràmides de Gizeh quan els professors els encarregaven treballs sobre l'antic Egipte, Roch feia un treball sobre la visió que en transmetia el film *Pharaon* (Jerzy Kawalerowicz, 1966), sobre les seves possibilitats pedagògiques i sobre el que explicava, més que de l'època que intentava reflectir, de l'època en què es va rodar. Perquè aquest cineasta gironí, que també és autor del llibre *Películes clave del cine bélico* (Robinbook, 2009), ha repetit en nombroses ocasions que els films poden explicar moltes històries, però també expliquen moltes coses sobre l'època en què han estat produïts. «No és el mateix un film sobre l'antic Egipte rodat el 1960 que un de rodat avui», diu. De fet, en la seva primera direcció d'un llargmetratge, *Garbo*, Roch fa cinema dins el cinema, perquè per explicar la història de l'espia que va enganyar Hitler, el català Joan Pujol, ho fa a través de la ficció del setè art, de fragments de pel·lícules d'espies i d'animació, teixits amb fragments d'entrevistes i imatges de propaganda, o rescatades de filmoteques amagades en soterranis de Berlín. La veritat d'un engany explicada a través d'altres enganys.

>> **Edmon Roch, als 19 anys, en què exercia de cap de premsa del Festival de Cinema Fantàstic de Sitges, amb el director Robert Wise i la seva parella.**

Gorina, Stillman, Colomo, Goodwin i Greenaway

Als 18 anys, en el primer curs de carrera a Barcelona, Roch va ser cap de premsa del Festival de Cinema Fantàstic de Sitges, on va conèixer Àlex Gorina, que el va proposar per cobrir, com a crític cinematogràfic, la baixa de Pablo López a la *Guia del Ocio*. «Van ser uns anys molt divertits», explica Roch, que durant la carrera va compaginar els estudis amb la feina. I va ser la feina com a enviat especial de *La Vanguardia* el que el va dur a Londres o a Berlín, entre altres llocs, on va poder gaudir de la possibilitat d'entrevistar figures del cinema com ara Martin Scorsese o David Cronenberg, a més de col·laborar en revistes com *Fantastic Magazine* o *Fotogramas*. Ja llavors exercia la seva professió amb un remarcable sentit de la responsabilitat, personal i professional, un tret característic que encara ara es manté, combinat

Des de la primera vegada que va posar els peus en una sala de cinema, la perspectiva vital d'Edmon Roch passa pel tamís del prisma cinematogràfic

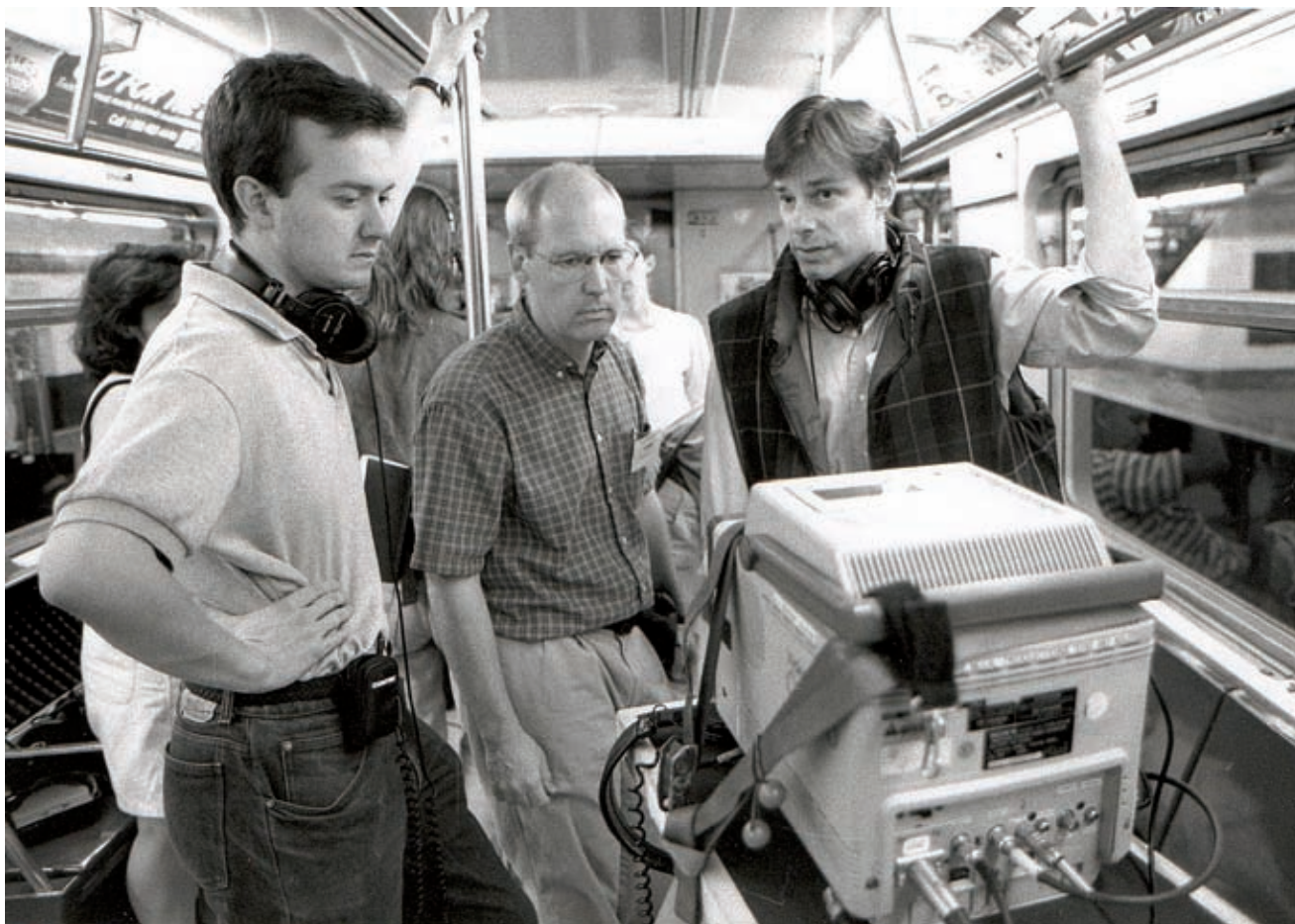
amb una educació i un tracte exquisit que s'intueix que li són extremadament útils en la seva faceta de productor executiu, perquè reforcen la seva capacitat de persuasió. Explicar les històries que vol fer arribar al públic transmetent la mateixa passió que a ell li desperten és un dels objectius d'aquest cineasta, que afirma que el cinema, com l'escriptura, o qualsevol altra forma d'expressió, no pot evitar la manipulació per part del creador, que explica una història intentant transmetre que aquella és l'única manera en què pot ser explicada. «Això és fals», diu Roch, «perquè la mateixa història es pot explicar de tantes maneres diferents com el nombre de persones que es proposin explicar-la».

Un bon dia, el darrer any de carrera (1991), Àlex Gorina va anunciar a Roch que Whit Stillman, del qual havia vist el film *Metropolitan* (1990) i n'havia fet una crítica elogiosa a la *Guia del Ocio*, havia llegit aquella crítica i el volia conèixer. D'aquella entrevista, Roch en va sortir com a productor associat de *Barcelona* (1993), la següent obra de Still-

>> **Edmon Roch, al Marroc, fent localització d'exteriors, l'any 2000.**

ARXIU E. ROCH





>> A l'esquerra, Roch, amb el càmera John Thomas (al centre) i el director Whit Stillman (a la dreta), en el rodatge de Barcelona (1993), al metro.

man. Ja llavors el cineasta gironí havia decidit que, una vegada assumida la teoria, arribava l'hora de la pràctica, és a dir, de formar-se per posar-se darrere la càmera. Així doncs, després d'una trajectòria brillant com a estudiant d'història de l'art, gràcies a un premi del Ministeri de Cultura i una beca de La Caixa va poder cursar dos anys d'estudis a la London Film School sense haver-se de preocupar pel finançament. Hi va arribar amb un crèdit, el seu paper de productor associat al film de Stillman, i va despertar l'estranyesa de tothom, que es preguntaven què hi feia allà si ja hi treballava en el cinema, mentre ell s'esforçava a explicar que allò de Stillman havia estat una casualitat.

No va ser per casualitat que, mentre era a Londres, Fernando Colomo contactés amb ell, a través de Stillman, per contractar-lo com a productor associat d'*El efecto mariposa* (1995), que es va rodar a la capital anglesa. Roch va viure literalment durant un temps

en els estudis on es va rodar el film, a la vora de la Torre de Londres. Recorda que en aquella època, un home d'una setantena d'anys, amb el cabell blanc i arrissat i mirada intel·ligent, es va acostar diverses vegades al rodatge, sempre a les mateixes hores. Parlaven una estona i llavors l'home desapareixia per tornar al cap d'uns quants dies.

«El que m'entusiasma i voldria aconseguir algun dia és que la meva pel·lícula faci viure quelcom a l'espectador que, si no ho hagués viscut, ho trobaria a faltar»

Un bon dia aquell home, que havia conegut de primera mà la dedicació de Roch al projecte de Colomo, li va proposar de formar part d'un altre projecte, el seu. Es tractava de Richard B. Goodwin, i el que va proposar a Roch va ser assumir el càrrec de director de producció del film *Set anys al Tibet*, que havia de dirigir Jean-Jacques Annaud, amb Brad Pitt de protagonista, i que tenia un pressupost de 70 milions de dòlars. Durant un any i mig, Roch es va traslladar a Mendoza i Mar del Plata, a l'Argentina, per rodar el film als Andes, ja que la Xina hi va prohibir rodar-lo al Nepal i l'Índia hi va posar tants obstacles com va poder per no disgustar el gegant xinès. Posteriorment van arribar les tres parts de *Les maletes de Tulse Luiper* (2003), de Peter Greenaway, amb qui Roch, que en va ser el productor delegat, té una vinculació personal ben especial –«És un renaixentista en el segle XXI», diu d'ell–, i li va aflorar la necessitat de decidir: o continuar exercint



com a tècnic, sense capacitat de decisió efectiva sobre aspectes clau dels films a nivell creatiu i financer, o establir-se per la seva banda i engregar els seus propis projectes, en comptes de portar a bon port els dels altres. El naixement d'Ikiru Films, el 2004, va ser la resposta. El seu primer treball va resultar idoni per arrencar, tot i que era un encàrrec extern: una superproducció europea, *El perfum* (Tom Tykwer, 2006), que es va rodar parcialment a Girona i altres localitzacions de la demarcació gironina i de la resta de Catalunya.

La funció i el valor del cinema

Els diners no fan la felicitat. És una frase feta que es podria aplicar al cinema, ja que els diners tampoc no fan una bona pel·lícula, però hi ajuden. Roch creu que, utilitzats amb seny, faciliten explicar la història que es desitja, una història que per al cineasta gironí ha de fer sortir el públic de la sala «millor del que ha entrat». És a dir, la seva aspiració és que el film transformi l'ànima de l'espectador: «El cinema té una

>> Edmon Roch amb gel-laba, en un moment del rodatge de *Lope a Essaouira* (Marroc), amb el director del film, el brasiler Andrucha Wadington.

gran capacitat formativa, però també deformativa. El que m'entusiasma i voldria aconseguir algun dia és que la meua pel·lícula faci viure quelcom a l'espectador que, si no ho hagués viscut, ho trobaria a faltar. No vull, però, que soni estrany o pretensions. Crec molt en el cinema que et permet, mentre t'ho passes bé, que és bàsic, sortir de la sala més satisfet amb tu mateix que quan havies entrat», explica el cineasta gironí, que és a anys llum del tòpic que dibuixa el productor com

Els diners no fan la felicitat. És una frase feta que es podria aplicar al cinema, ja que els diners tampoc no fan una bona pel·lícula, però hi ajuden

una figura carregada de diners, amb esplèndids cotxassos, iot a Canes i fumador de Montecristos. Roch és l'antítesi d'això, especialment pel seu compromís amb la seva feina i la seva obra, que l'han obligat a fer substancials sacrificis personals. Durant els rodatges s'està sempre al costat del director i la càmera, en un discret segon pla, «per prevenir», diu, per resoldre possibles problemes, perquè en el moment dels rodatges és quan es gasten més diners. També és present durant la postproducció, a la sala de mesclades. Li agrada controlar aspectes com la promoció i, d'algunes dificultats que va haver de passar amb una de les seves produccions, la primera d'Ikiru Films, *La lluna en un cove* (Grojo, 2007), ha après que l'exhibició i la distribució són cabdals, i que el procés s'ha de supervisar fins al final, fins que el DVD del film ja és al mercat. Aquesta actitud demostra que Roch és cineasta per vocació i per convicció, que és el cineasta integral.

Dani Chicano és periodista.